

آسیب‌شناسی روش‌های تربیت

(درآمدی تحلیلی بر آسیب‌شناسی روش‌های تربیت از
منظر آیات و روایات)

نویسنده: علی سفیدیان

سرشناسه	: سفیدیان، علی، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: آسیب‌شناسی روش‌های تربیت (درآمدی تحلیلی بر آسیب‌شناسی روشهای تربیت از منظر آیات و روایات) / علی سفیدیان.
مشخصات نشر	: همدان: فراگیران سینا، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۸ ص.
شابک	: ۹۸۷-۶۲۲-۷۸۲۶-۳۲-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۷۲ - ۱۷۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: تربیت اخلاقی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Moral education -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: تربیت اخلاقی -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Moral education -- Qur'anic teaching
موضوع	: تربیت اخلاقی -- احادیث
موضوع	: Moral education -- Hadith
رده بندی کنگره	: BP ۲۵۳/۴
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۶۶۵۳۶

آسیب‌شناسی روش‌های تربیت

درآمدی تحلیلی بر آسیب‌شناسی روشهای تربیت از منظر آیات و روایات

نویسنده: علی سفیدیان

ناشر: انتشارات فراگیران سینا

چاپ: سینا

شمارگان: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۲۶-۲۷-۲

قیمت: ۹۰,۰۰۰ تومان

مرکز پخش: همدان، خیابان شریعتی، مقابل کبابیان، کوچه مهر

تلفن: ۳۲۵۱۴۴۶۱-۳۲۵۱۶۱۴۴-۳۲۵۲۸۴۶۲-۳۲۵۲۸۴۶۲-۳۲۵۱۷۲۵۲-۸۱-۰۱

مقدمه نویسنده

تربیت دغدغه ایست همگانی اما آنچه ضریب اطمینان را بالا می‌برد این است که تربیت بر اساس روش‌های برخاسته از تعالیم آسمانی، آن‌هم با توجه به کامل‌ترین کتاب و جامع‌ترین دین باشد. در این امر آنچه در موارد فراوانی مورد غفلت قرار گرفته و چه‌بسا همین غفلت موجب کاهش تأثیرات تربیتی شده، موضوع آسیب‌هایی است که ممکن است در فرایند بکارگیری روش‌های تربیت، امر تربیت را مختل کند.

براین اساس کتاب پیش رو با عنوان «آسیب‌شناسی روش‌های تربیت از منظر قرآن کریم و سنت معصومین (ع)» دو حد و وسع خود مواردی از این آسیب‌ها را برشمرده است.

این کتاب در چهار فصل که هرکدام دارای دو بخش هستند، تدوین شده است:

در فصل اول: تحت عنوان «مفاهیم اساسی تربیت»، به تعاریف تربیت، آسیب، روش و ... پرداخته شده است.

در فصل دوم: تحت عنوان «آسیب‌شناسی روش‌های شناختی تربیت» با بیان روش‌هایی مانند ارائه زیبایی‌های دین، بیان قصه، عبرت‌آموزی، جدال احسن و تمثیل به بررسی آسیب‌های این روش‌ها پرداخته شده است.

در این روش‌ها، آسیب‌هایی مانند تحریف دین، غلو، به بازیچه گرفتن دین و بدعت‌گذاری، مجادله همراه با درشت‌خویی و طعنه و اهانت، نرمش از روی ذلت و انفعال، جدال به قصد تحقیر و اهانت، تحکم و تحمیل نظر بر مخاطب، تحریک لجاجت مخاطب، تمثیل گمراه‌کننده، تمثیل نامناسب، استفاده از تمثیلات دور از درک متری، تمثیل بدون فایده تربیتی از قرآن و روایات استخراج شده است.

فصل سوم: تحت عنوان «آسیب‌شناسی روش‌های عاطفی تربیت»، به بیان روش‌هایی مانند موعظه، تکریم شخصیت، تذکر، محبت و مهرورزی پرداخته و آن‌ها را آسیب‌شناسی می‌کند.

در این قسم از روش‌ها، آسیب‌هایی مانند ترک عمل از سوی واعظ، نارسا بودن موعظه، طولانی و غیرقابل درک بودن موعظه، عدم توجه به زمینه‌ها، عدم توجه به وضع روحی و روانی مخاطب، تقدم انذار بر بشارت، استفاده بیشتر از تبشیر به جای انذار، دروغ بستن به خداوند و اهل بیت (ع)، پیش‌داوری به جای بشارت یا انذار، بشارت یا انذار صرف، تکریم الگوهای منفی، تکریم تصنعی یا زبانی محض، تکریم ناآگاهانه، واگذار نکردن مسئولیت به بهانه تکریم شخصیت، تکریم بیجا، افراط در یاد مرگ، ذکر زبانی، عزلت‌نشینی و یاد خدا و مرگ در خلوت خود، ریاکاری در یاد خدا و یاد مرگ، افراط و تفریط در محبت، محبت ظاهری و محدود به تأمین مادیات، عدم اظهار محبت، محبت همراه با منت یا چشمداشت مادی، محبت به نااهلان، تبعیض در محبت، عملی کردن خواسته‌ها و خواهش‌های متری، حتی در موارد خلاف مصلحت در قرآن و روایات مطرح شده است.

فصل چهارم: تحت عنوان «آسیب‌شناسی روش‌های رفتاری تربیت»

به واکاوی روش‌هایی مانند امر به معروف و نهی از منکر، ارائه الگو، تشویق و تنبیه و آسیب‌هایی مربوط به آن‌ها پرداخته است.

در مورد روش‌های ناظر به جنبه رفتاری، قرآن کریم و روایات شریفه مربی را از آسیب‌هایی ذیل بر حذر می‌دارد.

عامل نبودن آمر، خشونت در امر و نهی، امر و نهی دیگران قبل از خودسازی و اصلاح خانواده، مطلق‌انگاری شخصیت‌ها و الگوهای غیر معصوم، توقع پیروی کامل مربی از الگوها، افراط و تفریط در پردازش شخصیت الگوها، ارائه الگوی نامناسب، استفاده از الگوهای ضعیف، تشویق کمتر یا بیشتر از حد مجاز، تشویق بدون بیان علت، تشویق بیهوده، تساوی قائل شدن بین نیکوکار و بدکار، تشویق دیر هنگام، استفاده از تنبیه به عنوان اولین روش تربیتی، استفاده از تنبیه در وقت لزوم مدارا، تنبیه بیش از میزان خطا، تنبیه بدنی در صورت امکان استفاده از سایر روش‌های تنبیهی، استفاده زیاد از یک نوع تنبیه، تنبیه بدون قصد اصلاح، تنبیه مخفیانه در مواجهه با آسیب‌های اجتماعی، تنبیه بدون پیگیری و حل مشکل.

بهمن ۱۴۰۰

علی سفیدیان

فهرست مطالب

مقدمه نویسنده:..... ۵

فصل اول: مفاهیم اساسی تربیت

- ۱- مفهوم تربیت ۱۵
۲- مفهوم روش ۱۶
۳- مفهوم روش های تربیت ۱۶
۴- مفهوم آسیب شناسی ۱۷

فصل دوم: آسیب شناسی روش های شناختی تربیت

- درآمد ۱۹
بخش اول: روش های ناظر به جنبه شناختی تربیت ۲۰
۱- روش ارائه زیبایی های دین ۲۰
۲- روش بیان قصه ۲۶
۳- روش عبرت آموزی ۲۹
۴- روش جدال احسن ۳۴
۵- روش تمثیل ۳۷
بخش دوم: آسیب شناسی روش های ناظر به جنبه شناختی ۴۳
۱- آسیب شناسی روش ارائه زیبایی های دین ۴۳

- ۱-۱- سهل انگاری در عبادات ۴۳
- ۱-۲- ریاکاری در عبادت ۴۴
- ۱-۳- سهل انگاری نسبت به آراستگی های ظاهری ۴۶
- ۱-۴- دنیا طلبی و تجمل گرایی ۴۷
- ۱-۵- تحریف دین ۴۹
- ۱-۶- غلو ۵۱
- ۱-۷- به بازیچه گرفتن دین ۵۲
- ۱-۸- بدعت گذاری ۵۳
- ۲- آسیب شناسی روش بیان قصه ۵۴
- ۲-۱- قصه گویی محض بدون ارائه راهکار در مشکلات ۵۴
- ۲-۲- قهرمان پروری در قصه ۵۶
- ۲-۳- عدم رعایت هفت در بیان ۵۷
- ۲-۴- بیان سرگذشت پادشاهان و کشورگشایان ۵۸
- ۲-۵- داستان سرایی ۶۰
- ۲-۶- بیان قصه های لغو و سرگرم کننده ۶۱
- ۲-۷- بیان افسانه های خرافی ۶۳
- ۳- آسیب شناسی روش عبرت آموزی ۶۴
- ۳-۱- سیر و سیاحت برای تفریح و سرگرمی ۶۴
- ۳-۲- توقف در گذشته ۶۵
- ۳-۳- بیان داستان های دروغین برای عبرت گرفتن ۶۶
- ۴- آسیب شناسی روش جدال احسن ۶۶
- ۴-۱- مجادله همراه با درشت خویی، طعنه و اهانت ۶۷
- ۴-۲- مجادله با انسان حق مستیز ۶۸
- ۴-۳- جدال همراه با نرمش از روی ذلت و انفعال ۶۹
- ۴-۴- جدال بدون برخورداری از دانش کافی در موضوع مجادله ۷۰

- ۷۱-۵-۴- جدال به قصد فخرفروشی یا تحقیر و اهانت به دیگران.....
- ۷۲-۶-۴- جدال بی فائده.....
- ۷۳-۷-۴- جدال بیش از اندازه.....
- ۷۴-۸-۴- جدال همراه با تعصب.....
- ۷۴-۹-۴- تحکم و تحمیل نظر بر مخاطب.....
- ۷۵-۱۰-۴- تحریک لجاجت مخاطب.....
- ۷۵-۱۱-۴- مقابله به مثل.....
- ۷۶-۱۲-۴- جدال بدون ارائه دلیل و بدون پشتوانه علمی.....
- ۷۷-۵-آسیب شناسی روش تمثیل.....
- ۷۷-۱-۵- تمثیل بدون پشتوانه علمی.....
- ۷۸-۲-۵- تمثیل همراه کننده.....
- ۷۹-۳-۵- استفاده از تمثیلات دور از درک متریبی.....

فصل سوم: آسیب شناسی روش های عاطفی تربیت

- درآمد..... ۸۱
- بخش اول: روش های ناظر به جنبه عاطفی..... ۸۲
- ۱- روش موعظه..... ۸۲
- ۲- روش تبشیر و انذار..... ۸۷
- ۳- روش محبت..... ۹۰
- ۴- روش تکریم شخصیت..... ۹۳
- ۵- روش تذکر..... ۹۷
- ۱-۵- یاد خداوند منان و نعمت هایش..... ۱۰۰
- ۲-۵- یاد مرگ و قیامت..... ۱۰۲
- بخش دوم: آسیب شناسی روش های ناظر به جنبه عاطفی..... ۱۰۵
- ۱- آسیب شناسی روش موعظه..... ۱۰۵
- ۱-۱- ترک عمل از سوی واعظ..... ۱۰۵

- ۱-۲- نارسا بودن موعظه ۱۰۷
- ۱-۳- طولانی بودن موعظه ۱۰۸
- ۱-۴- خشونت در بیان موعظه ۱۰۸
- ۱-۵- عدم توجه به زمینه‌ها ۱۰۹
- ۱-۶- عدم توجه به وضع روحی و روانی مخاطب ۱۱۰
- ۱-۷- رک‌گویی و صراحت لهجه ۱۱۰
- ۲- آسیب‌شناسی روش تبشیر و انذار ۱۱۱
- ۲-۱- تقدم انذار بر تبشیر ۱۱۱
- ۲-۲- استفاده بیشتر از تبشیر به جای انذار ۱۱۲
- ۲-۳- انذار و تبشیر نامناسب ۱۱۳
- ۲-۴- پیش‌دوری به جای تبشیر یا انذار ۱۱۴
- ۲-۵- تبشیر یا انذار صرف ۱۱۵
- ۳- آسیب‌شناسی روش محبت ۱۱۶
- ۳-۱- افراط و تفریط در محبت ۱۱۶
- ۳-۲- اکتفا به محبت ظاهری ۱۱۷
- ۳-۳- عدم اظهار محبت ۱۱۸
- ۳-۴- محبت به نااهلان ۱۱۹
- ۳-۵- تبعیض در محبت ۱۲۱
- ۳-۶- خودمحوری در محبت ۱۲۲
- ۴- آسیب‌شناسی روش تکریم شخصیت ۱۲۴
- ۴-۱- تکریم الگوهای منفی ۱۲۴
- ۴-۲- تکریم تصنیی یا زبانی محض ۱۲۵
- ۴-۳- تکریم ناگاهانه ۱۲۶
- ۴-۴- واگذار نکردن مسئولیت به بهانه تکریم شخصیت ۱۲۷
- ۴-۵- تکریم بی‌جا ۱۲۹

- ۵- آسیب شناسی روش تذکر..... ۱۲۹
- ۱-۵- ریاکاری در یاد خدا و یاد مرگ ۱۳۰
- ۲-۵- افراط در یاد آوری مرگ ۱۳۱
- ۳-۵- اکتفا به ذکر زبانی ۱۳۲
- ۴-۵- عزلت نشینی و یاد خدا و مرگ در خلوت خود ۱۳۳
- ۵-۵- توجه به یکی از جنبه های رحمت یا غضب خداوند..... ۱۳۴

فصل چهارم: آسیب شناسی روش های رفتاری تربیت

- درآمد..... ۱۳۷
- بخش اول: روش های ناظر به جنبه رفتاری..... ۱۳۸
- ۱- روش امر به معروف و نهی از منکر ۱۳۸
- ۲- روش ارائه الگو ۱۴۲
- ۳- روش تشویق ۱۴۴
- ۴- روش تنبیه ۱۴۶
- بخش دوم: آسیب شناسی روش های ناظر به جنبه رفتاری ۱۵۰
- ۱- آسیب شناسی روش امر به معروف و نهی از منکر ۱۵۰
- ۱-۱- عامل نبودن آمر ۱۵۰
- ۱-۲- عدم رعایت آداب در امر و نهی ۱۵۲
- ۱-۳- استفاده نابجا از امر و نهی ۱۵۲
- ۱-۴- تبعیض در امرها و نهی ها ۱۵۳
- ۱-۵- امر و نهی دیگران قبل از اصلاح خانواده ۱۵۴
- ۲- آسیب شناسی روش ارائه الگو ۱۵۵
- ۱-۲- مطلق انگاری شخصیت ها و الگوهای غیر معصوم ۱۵۵
- ۲-۲- توقع پیروی کامل متری از الگوها ۱۵۶
- ۳-۲- افراط و تفریط در پردازش شخصیت الگوها ۱۵۷
- ۴-۲- معرفی الگوهای نامناسب ۱۵۷